

กรอบประเด็นการหารือเชิงนโยบายการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมนำร่อง

๑. ความเป็นมา และความสำคัญการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญของการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ที่ใช้กระบวนการ “ระเบิดจากข้างใน” นำไปสู่สังคมคุณธรรมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน อันส่งผลให้ประเทศชาติ และประชาชนมีความ **มั่นคง** สงบสุขด้วยมิติทางศาสนา **มั่งคั่ง** เข้มแข็งด้วยวิถีวัฒนธรรมไทย และ **ยั่งยืน** ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฯ ที่เน้นการวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย โดยเฉพาะสถาบันที่สำคัญ เช่น ครอบครัว การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สื่อ และกลุ่มวิชาชีพต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ

นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนคุณธรรมในองค์กร และคุณธรรมในมิติเชิงพื้นที่ผ่าน “โครงการจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม” นำร่อง ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิจิตร จังหวัดราชบุรี จังหวัดพัทลุง จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดศรีสะเกษ มีการประกาศวาระคุณธรรมของจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนคุณธรรมของจังหวัดอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็น องค์กร ชุมชน อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมที่สามารถเป็นต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมได้เพิ่มขึ้น และเกิดผลเชิงรูปธรรมเป็น ชุมชน องค์กร อำเภอและจังหวัดคุณธรรมในหลายพื้นที่

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ศูนย์คุณธรรม(องค์การมหาชน) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัด ที่มีกระบวนการเชิงวิชาการและมีการเชื่อมโยงบูรณาการความร่วมมือของเครือข่ายทางสังคม ๖ กลุ่มเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ เอกชน เครือข่ายองค์กรการศึกษา เครือข่ายองค์กรทางศาสนา เครือข่ายองค์กรสื่อมวลชน เครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน ครอบครัว และเด็กและเยาวชน เกิดการรวมตัวที่เข้มแข็งมีพลังในการขับเคลื่อนคุณธรรมตามบริบทของแต่ละเครือข่ายภายในจังหวัด อย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ “กระบวนการสมัชชาคุณธรรม” ในการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน และการพัฒนาศักยภาพให้กับแกนนำ หน่วยงานองค์กรที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนผ่าน การอบรม “วิทยากรส่งเสริมคุณธรรม” ให้สามารถเป็นตัวแทน แกนนำการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กรและในพื้นที่จังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนา “งานวิจัยและการจัดการความรู้” ด้านการส่งเสริมคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรมตามบริบทของแต่ละเครือข่าย ขยายผลในพื้นที่ต่อไป

๒. ความสอดคล้องเชิงนโยบาย

การดำเนิน “กระบวนการสมัชชาคุณธรรม” ถือเป็นกลไกหนึ่งที่สนับสนุนการขับเคลื่อนคุณธรรมของประเทศ โดยยึดหลักความสอดคล้องตามนโยบายรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรมประกอบด้วย

๑) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกช่วงวัยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านคุณธรรม

๒) นโยบายรัฐบาล ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ๒๐ ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทย **มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน** ด้วยการบูรณาการความร่วมมือประชารัฐเพื่อสร้างสังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรม

๓) แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๔) ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔ โดยใช้กระบวนการสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม

๔) แผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปรามปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มุ่งสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตและส่งเสริมให้มีกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมด้านคุณธรรม

๓. หลักการส่งเสริมจังหวัดคุณธรรม

จังหวัดคุณธรรม เป็นแนวความคิดการขับเคลื่อนคุณธรรมโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Base) เป็นการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเห็นพ้องในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมอย่างเป็นขบวน โดยมีเป้าหมายไปสู่สังคมที่ใช้หลักคุณธรรมในการพัฒนาเป็นฐาน ศูนย์คุณธรรมได้สรุปบทเรียนในการส่งเสริมเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม

๔. กลุ่มเครือข่ายทางสังคม ๖ ภาคส่วน/กลุ่มเครือข่าย (เป็น ๖ เครือข่าย ที่ศูนย์คุณธรรมกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมระยะแรกในช่วง ๕ ปี ทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาค) ได้แก่

- ๑) เครือข่ายองค์กรภาครัฐ อาทิ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐประเภทต่างๆ
- ๒) เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ เอกชน อาทิ ธุรกิจคุณธรรม วิสาหกิจชุมชนคุณธรรม เป็นต้น
- ๓) เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ชุมชน ครอบครัว และเด็กและเยาวชน อาทิ ชุมชนคุณธรรม กลุ่มองค์กรด้านสังคมที่ส่งเสริมคุณธรรม เป็นต้น
- ๔) เครือข่ายองค์กรการศึกษา ทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษา
- ๕) เครือข่ายองค์กรศาสนา ทุกศาสนา
- ๖) เครือข่ายสื่อมวลชน ทั้งหน่วยงานสื่อของภาครัฐ และองค์กรสื่อภาคเอกชน

๔. กระบวนการส่งเสริมเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม

๑) ขวนกันก่อการดี : ประสานแกนนำที่เชื่อมั่นว่าคุณธรรมความดีจะเป็นฐานสำคัญของการพัฒนา เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานจริง หรือมีความมุ่งมั่นอยากสร้างสังคมคุณธรรม ซึ่งอาจเป็นประชาชน ประชาสังคม ผู้นำศาสนา ภาคเอกชน หรือข้าราชการก็ได้ ไม่ติดยึดกับตำแหน่งเพียงอย่างเดียว ชักชวนคนเหล่านี้มารีเริ่มร่วมมือ และขยายวงออกไป

๒) ค้นหาความจริงของพื้นที่ : ประเมินสถานการณ์ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาลของคนและองค์กร ค้นหาคุณค่า หรือต้นทุนที่จะแก้ปัญหา และพัฒนาคุณธรรมความดี ทั้งระดับบุคคล ระดับหน่วยงานองค์กร รวมถึงค้นหาตัวอย่าง ต้นแบบของความสำเร็จเพื่อยกระดับต่อยอดขยายผล

๓) เชื่อมโยงประสานพลัง : สร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือขององค์กรและเครือข่ายคุณธรรมความดี ทุกระดับ ทุกประเภท จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมมากที่สุด และสร้างสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตนและพลังของขบวนเครือข่ายคุณธรรม เช่น ธงคุณธรรม เป็นต้น

๔) สร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วม : บูรณาการ ยกระดับจากงานของแต่ละองค์กรเครือข่ายสู่การสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ การสร้างสังคมคุณธรรมในระดับจังหวัด โดยจัดกระบวนการมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดรูปแบบกลาง ให้ได้เป้าหมาย แผนงาน กิจกรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกัน

๕) พัฒนากลไกการขับเคลื่อน : มีคณะทำงานที่เป็นกลไกที่มาจากบุคคลหน่วยงานองค์กรที่หลากหลาย ยึดหยุ่นคล่องตัว เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละจังหวัด โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพ และความสุขในการทำงานร่วมกัน กลไกการทำงานอาจแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเป็นกลุ่ม

ประสานงานที่เหมาะสมก็ได้ และอาจมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการทำงานเป็นช่วงๆตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการประเมินร่วมกัน

๖) ปฏิบัติและเรียนรู้ : ลงมือปฏิบัติ ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ได้วางแผนร่วมกัน โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่ การเรียนรู้ ไม่ยึดติดกับผลของการดำเนินกิจกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมุ่งสู่ผลลัพธ์/เป้าหมายที่คาดหวัง เพราะกิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือ บางครั้งการดำเนินกิจกรรมล้มเหลวหากแต่ผู้เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ก็จะนำไปสู่การปรับปรุงการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพของงานในอนาคตต่อไป การปฏิบัติงานนั้นหมายรวมถึง ทั้งในเครือข่ายของตน และงานร่วมของจังหวัดคุณธรรม

๗) พัฒนาและขยายผล : การทำงานต้องทำซ้ำ และยกระดับงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ตรวจสอบว่า ผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างสังคมคุณธรรมในจังหวัดได้มากน้อยเพียงใด จะมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เร็วขึ้นอย่างไร เมื่อทำได้ดีแล้วต้องขยายผลการดำเนินงานโดยจัดการความรู้ที่เกิดขึ้น จัดทำสื่อรณรงค์เผยแพร่ การผลักดันเชิงนโยบาย และส่งเสริมให้คำแนะนำจังหวัดอื่นๆที่สนใจ

๘) สร้างเครือข่ายจังหวัดคุณธรรม เป็นการยกระดับการทำงานระดับจังหวัดสู่การรวมพลังขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมระดับประเทศ ให้เกิดแนวร่วมในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น โดยจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนางองค์ความรู้และนวัตกรรมร่วม และยกระดับสิ่งที่ได้ค้นพบไปสู่นโยบายสาธารณะ เพื่อให้สังคมเกิดการตื่นตัว และการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

๕. ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม

๑) หน่วยงาน องค์กรเกิดความตื่นตัวเรื่องคุณธรรมและมีปฏิบัติการร่วมของเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และคุณธรรมอื่นๆ ตามบริบทของตนเอง

๒) หน่วยงาน องค์กรภาคส่วนต่างๆ ได้มีส่วนร่วมนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การส่งเสริมคุณธรรมจากการปฏิบัติจริง เกิดการรับรู้ มีความเข้าใจในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม เครื่องมือ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงาน องค์กรเพิ่มขึ้น

๓) ผู้แทน/แกนนำ หน่วยงาน องค์กรของแต่ละเครือข่ายได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นวิทยากรส่งเสริมคุณธรรมที่สามารถเป็นตัวแทน แกนนำการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กรและในพื้นที่จังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) องค์กรเครือข่ายทางสังคมที่เข้าร่วมกระบวนการเกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกของแต่ละเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ

๕) เกิดการนำนโยบายด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรมนำสู่การพัฒนา ต่อยอด ขยายผลในระดับองค์กร/พื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

กรอบประเด็นการหารือเชิงนโยบายการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมนำร่อง
ระหว่าง ศูนย์คุณธรรม(องค์การมหาชน) กับ ผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....

๑. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นำเรียน
บทบาท ภารกิจของศูนย์คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม และชี้แจงความเป็นมาและ
ความสำคัญของการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม และอื่นๆ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
๒. แนวทางความร่วมมือการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - บทบาทความร่วมมือของศูนย์คุณธรรม (การสนับสนุนองค์ความรู้ /การจัดกระบวนการสัมมนา
คุณธรรม/การพัฒนาศักยภาพ
 - บทบาทความร่วมมือของจังหวัด (การประกาศนโยบายด้านคุณธรรม/ การมอบหมายสั่งการ/ การ
เสริมหนุนจากจังหวัด/การเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม ๖ เครือข่าย /การบรรจุในแผนยุทธศาสตร์
จังหวัด/อื่นๆ)
 - บทบาทความร่วมมือของหน่วยงานเครือข่าย ๖ ภาคส่วนในจังหวัด
 - บทบาทความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
๓. ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง